

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ
МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ОСВІДУВАННЯ МАЛОЛІТНОГО**

Тетяна Федорівна БЕЗСОННА,
старший викладач кафедри криміналістики
та судової експертології факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх
справ;

Олена Володимирівна НЕКРАСОВА,
викладач вищої категорії
ЦК «Педіатричних дисциплін»
Харківського обласного медичного коледжу

Ст.3 Конституції України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Незважаючи на це в Україні продовжує збільшуватися кількість посягань на життя та здоров'я, статеvu свободу та статеvu недоторканість. Крім того, останнім часом об'єктом таких посягань стають малолітні діти. Насправді, статистика вражає, адже злочини проти життя та здоров'я, статевої недоторканості дитини вчиняються не сторонніми особами, а людьми з її близького оточення і місцем злочину виступає не вулиця або інше незнайоме місце, а саме дім в якому живе дитина. Це обумовлено декількома факторами: низький соціальний статус, економічне становище сім'ї, вживання алкогольних та наркотичних речовин. Такі факти породжують латентність даних злочинів, що ускладнює їх виявлення, розкриття та розслідування, також запобігання ним. Розслідування жодного із вказаних злочинів не може обійтись без використання спеціальних медичних знань в різних формах.

Спеціальні медичні знання – знання, набуті під час навчання та медичної практики. Метою їх використання є отримання доказів, а також іншої інформації, що має значення для прийняття правильного рішення у справі. Суб'єктами спеціальних медичних знань можуть бути судово-медичні експерти, які мають вищу медичну освіту і пройшли спеціальну підготовку по напрямкам судової експертизи та лікарі інших медичних спеціальностей.

Залучення таких спеціалістів в галузі медицини може відбуватися в різних процесуальних та непроцесульних формах. Однією із таких форм є залучення медика для участі у проведенні освідування малолітньої дитини.

Згідно із ст.241 КПК України, освідування - це слідча (розшукова) дія, що полягає в огляді підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу. Ч.2 ст.241 КПК України передбачає проведення освідування на підставі постанови прокурора та за необхідності з залученням судово-медичного експерта або лікаря.

Метою освідування є виявлення на тілі малолітньої особи слідів кримінального правопорушення. При проведенні даної слідчої (розшукової) дії відносно малолітньої особи, яка зазнала фізичного впливу, необхідні спеціальні знання в галузі медицини, оскільки вирішенню підлягають спеціальні питання: наявність тілесних ушкоджень на тілі дитини, їх локалізацію, можливі причини і давність спричинення тілесних ушкоджень, а також вилучення з тіла дитини слідів біологічного походження підозрюваного та малолітнього (крові, слини, вагінального вмісту та сперми підозрюваного тощо). Такий медичний огляд потерпілого слідчий може доручити керівнику медичної установи, судово-медичному експерту або лікарю. У деяких випадках існує необхідність залучення дитячих лікарів вузької спеціалізації: хірург, гінеколог, неонатолог, психолог.

У зв'язку з тим, що освідування це огляд тіла живої людини, а зважаючи на те, що мова йде про малолітню дитину, слід враховувати й

емоційний стан дитини та її вік, тож дану слідчу (розшукову) дію необхідно проводити якомога раніше. Проведення освідування через значний проміжок часу, особливо якщо були спричинені дії проти особистості у вигляді побоїв або спричинення (нанесення) легкої шкоди здоров'ю дитини, призводить до того, що тілесні ушкодження у вигляді синяків, саден та подряпин до моменту проведення освідування виявити складно або взагалі не можливо. Окрім цього, для більш ефективного результату проведення освідування, необхідно встановити з малолітнім психологічний контакт, адже дитина, що зазнала фізичного та психологічного впливу з боку дорослої людини, може отримати додаткове навантаження на психіку під час проведення освідування сторонньою особою. Так, ч.4 ст.241 КПК України забороняються дії, що пригнічують гідність особи, або небезпечні для її здоров'я. Недопускаються дії, що можуть завдати біль та можуть негативно впливати на самопочуття малолітнього освідуваного. Тож, медичний працівник, який буде проводити освідування повинен встановити контакт з освідуваним, якщо дозволяє вік, пояснити необхідність та важливість проведення тієї чи іншої дії.

Під час проведення слідчої (розшукової) дії складається протокол, згідно з вимогами КПК України, в якому буде зазначено час та місце проведення освідування, вказуються дані залучених медичних працівників, зазначається що саме було виявлено. Медичний працівник допомагає слідчому в складанні описової частини протоколу для більш правильного і точного опису слідів злочину на тілі освідуваного. Протокол підписується всіма учасниками слідчої (розшукової) дії. Якщо для фіксації освідування використовувались технічні засоби, результати їх застосування оформлюються як додатки до протоколу і додаються до матеріалів провадження.

Таким чином, залучення медичних працівників під час розслідування злочинів проти життя і здоров'я, статевої недоторканості малолітньої особи має велике значення. Залежно від вчиненого злочину виникає необхідність у

використанні спеціальних медичних знань на різних етапах розслідування, як на етапі виявлення злочину так і на етапі його розслідування.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 20.10.2019)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу. Харків, 2017 220 України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>